

Sumonyi Zoltán

TÉVÉFILM OTTLIKKAL, VASSAL

Felvétel: Riadó utca, kert, 1982

...Új *snitt*: az a gyér haju – gyér haj? a tar koponyát kerekíti kuszán
 ősz fürtje, halántékról a fülekre s tovább, le a nyak vonalán –
 jó, gyér haju – kezdjük el újra! – a fej, ami látszik a *nagy közelin*,
 és húsos az arc, meg az orr, meg az ajkak. A hang színe: trombita szín.
 „Nem volt hamis okmányom se! Hová mehetek? Sok régi barát
 ezen tanakodva beült... hova is? A hidon túl a Gülbaba állt,
 és szemben a Sztambul, igen. Hol is ültünk? Ezt Cipi tudja talán...” –
 Most *fél közelin* jelenik meg a másik is: ülnek a kert teraszán.
 Majd *ráközelít*: az a másik is ősz, haja dús, a szemöldöke szárny,
 arcéle akár szüi harcosoké. Csak a kéz ideges, vele ráng
 s jár föl-le a váll, cigarettát gyújt, a gyufáról sercen a láng,
 úgy dörmög az orra alatt: „Öregem, minek ez... Száz éve bezárt!” –
 „Száz éve, lehet, de nekem fontos; oda jött Cipi is, pedig én
 még jószerivel nem is ismertem. Hiszen akkor, az ősz elején
 István mutatott be neki, de azért tudtam, hogy a déd- s ükapák
 főrangú urak voltak. Kurucok, Thökölyn s Rákóczikon át!
 És hát a Nyugatba is írt kritikát, olvastam a jegyzeteit,
 később a Magyar Csillagba. Amíg lehetett. Úgy márciusig.
 Mondom, odajött Cipi, kérdi: Mi van?! Hova menj?! Na de hát, öregem
 a lakásom elég nagy, a ház meg a kert közepén, legjobb, ha velem...!
 Mindjárt ide jött velem. Ott az az ablak...” – A gép *nyit a távolira*:
 a lombok alatt van a villa, a két öregúr szeme villan a távoliba.
 „Az volt a szobám, ahol írtam. Az asztal előtt meg a bőrkerevet,
 Pistát oda tettük, egész nap övé lehetett az a félemelet.” –
 „Csak nappal azért ne nagyon mászkáljak a parkettán! Lerecseg.” –
 „Alattad a gondnoki lak, mondtuk. S figyelik, ha jövök, ha megyek.
 Mégis vidoran, sőt, már-már léhán éltük a hónapokat:
 nem is lehetett más dolgunk, csak túlélni a gyilkosokat.
 Fönt Gyöngyi meg én laktunk, a cselédszoba Istvánnak menedék,
 szolgálati fegyvere töltve: zsebében a sas-behívó. Szőkevény.
 Egyszer nyilasok jöttek razziázni...” – „Kidobtad a két keszeget!” –
Inzert: a fotón fura karszalagok, s feketében a fegyveresek.
 „Á, nem, dehogy én! Az a Gyöngyi merész leleménye, hogy ily csatakos
 csizmákkal a szőnyeget összekeník, kifelé! S fordult is a két kapatos.
 Hát mindig a nők okosabbak. Ezért lehetünk ma is itt: jöhetett razzia,
 utcán igazoltatások. Olyankor volt zseni Gyöngyi, na és Marika...”

Csak harmincéves a film, s ha vetíti a tévé, értik a túnt neveket?
Tudják-e, ki volt Cipi, Pista, meg István? És Marika? Kik ezek?
Félő, csak a karszalagok, vonulók ismertek előttük a plazma-lapon,
s még jó, ha nem éljenzik! Ha csupán eltűrik a látványt, bávatagon.

Kelecsényi László

A JÁTÉKOS OTTLIK

„*Hazájában szépíróként is ismert.*” Ez a magyar olvasó számára különös mondat jelent meg róla halála után egy külföldi bridzsszaklapban. A méltán elhíresült ISKOLA A HATÁRON szerzőjét a világ nagyobbik felén csak úgy ismerték, mint kitűnő játékost és még kitűnőbb szakírót. Idehaza viszont munkásságának ez az oldala maradt homályban: majdhogynem csak a bridzs tájékozott művelői tudtak Ottlik játékszenvedélyéről. Amikor a hetvenes években elküldte egy cikkét a *Bridge World* című New York-i szaklapnak, olyan tetszést vívott ki, hogy a folyóirat szerkesztői szétdobatták a már kiszedett oldalakat, hogy azonnal közölhessék a kéziratot. Erre a tényre Ottlik legalább olyan büszke volt, mint amikor Babits a *Nyugat* szerkesztőjeként azt üzentte neki, hogy tetszett a novellája.

Egész életét végigkísérte a bridzs iránti szenvedély. Az írásos hagyatékában fennmaradt számos kéziratlap, korrektúra, címzettként kapott boríték, újságszél vagy csak egy egyszerű fecni bizonyítja ezt, melyek mindegyikén valamilyen játszmagyakorlatban előfordult különleges lejátszás szerepel. Már a Babitsnak tetsző novellában, a *Nyugatban* megjelent A DRUGETH-LEGENDÁ-ban ekként írt: „*Nincs is más humánus tevékenység, mint a játék, ez az ember dolga, az élet méltósága, kártyázni... nincs más cselekedet, mely emberi lehetne.*”

Ennek a játékszenvedélynek eredménye lett a híres-neves bridzskönyv, amely köré – míg meg nem jelent magyarul – legendák szövődtek. A szöveg ugyanis először angolul fogalmazódott meg, és Londonban látott sajtót 1979-ben ADVENTURES IN CARD PLAY címen. Hugh Kelsey, egy skót születésű bridzsszakember személyében társszerzője is volt a műnek. Soha nem tisztázódott pontosan, hogyan folyt a közös munka. Csak abban lehetünk biztosak, hogy az elméleti problémákat nagyon is irodalmi módon tálaló szövegezés a magyar írótól származik. A KALANDOS HAJÓZÁS A BRIDZS ISMERETLEN VIZEIN címmel magyarított könyv olyan, mint egy regény. A Balatonon játszódik, ahol három szereplője a vitorlázáshoz kedvező szelet várja – hogy Ottlik másik kedvelt sportjáról is szó essék. A tizenhat fejezet élén mindig egy apró sztoritöredék áll, az író az élet valóságából indul el a játék, meglehet, magasabb rendű valósága felé. „*A könyv lényegét adó eszmék még a legerősebb játékosokat is ámulatba ejtik mélységükkel és szépségükkel*” – olvashatjuk a kötet fülszövegében. A hazai szakmai vélemények igazolták ezt a vélekedést. Az ismeretlenség legendája a zártkörűség legendájára váltott. A boldog kevesek könyve, egyetemi szintű szakirodalom, a bridzs nagydoktori értekezése – ekként méltatták a könyvet, amely valóban nem könnyű olvasmány. Ám komolysága sosem ölt professzoroskodóan